

**Kadim Sanat
Evcil Ağaç**

Bahçecilik

Bonsai

ZEKAI YAMAN

Kadim Sanat Evcil Ağaç

Bonsai

Yazan: Zekai Yaman
Editör: Sema Çubukçu
Kitap ve kapak tasarımı: Taylan Polat

Yayın hakları: © Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
Kitapta yer alan görseller yazara aittir.

1. baskı / Aralık 2021
ISBN 978-625-8036-59-6
Sertifika no: 44919

Baskı: A4 Ofset Matbaacılık San. ve Tic.A.Ş.
Otosanayi Sitesi, Yeşilce Mah. Donanma sok.
No:16 Seyrantepe - Kağıthane / İstanbul
Sertifika no: 44739

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Kadim Sanat Evcil Ağaç

Bonsai

Zekai Yaman

*Bu kitabı annem
Yıldız Yaman'a
ithaf ediyorum.*

İçindekiler

Önsöz	9	4. BÖLÜM: Bonsai üretim ve yetiştirme yöntemleri	105
Başlarken.....	10	Bonsai üretiminde yapılandırma yöntemleri ..	108
Giriş	11	Bonsai yetiştirmede indirgeme yöntemi ...	119
1. BÖLÜM: Ağaç ve bonsai fizyolojisi	13	Yamadori (doğal bonsai)	121
Bitki sınıflaması.....	15	Bonsai satın alma	122
Bitkisel hücre, doku ve organlar	18	Bonsai yetiştirme aşamaları	126
Bitkilerde büyüme ve gelişim	40	5. BÖLÜM: Bonsai şekillendirme yöntemleri	133
Bonsailerde büyüme ve gelişim	41	Çıraklıktan ustalığa fidandan bonsaiye	135
Bitkilerde hareket	42	Bitkiler acı çeker mi?	136
Bitki büyüme düzenleyici maddeler	44	Ağaç şekillendirme yöntemlerinin fizyolojik etkileri	137
Ağaçlarda madde taşınması	48	Ağaçlarda budama	140
Ağaçlarda solunum ve karbonhidrat metabolizması	52	Bonsailerde budama yöntemleri	142
Ağaç-bonsai fizyolojisi farklılıkları.....	55	Bonsai şekillendirme yöntemleri.....	146
Bonsai bahçeciliğinde Üç Doğru (3D) kavramı: Doğru zamanda, doğru ağaçta, doğru eylem	59	Bonsai telleme yöntemleri	182
2. BÖLÜM: Bonsai tarihçesi, bonsailerde estetik ve felsefi prensipler, bonsai tarzları	61	Ölü gövde ve kuru dal	191
Bonsai tarihçesi	63	Tanuki.....	193
Bonsai felsefesi ve estetik prensipler.....	71	6. BÖLÜM: Toprak bilgisi	195
Bonsai tarzları.....	79	Toprağın fiziksel özellikleri	198
3. BÖLÜM: Bonsai araç gereçleri	89	Toprağın kimyasal özellikleri	204
		Toprağın biyolojik özellikleri	206

7. BÖLÜM: Bonsai toprağı (substrat)	209
İnorganik bonsai substratları	213
Organik bonsai substratları	219
Organik toprak düzenleyiciler	224
Bonsailerde substrat seçimi	226
Bonsai substratı hazırlama	231
Bonsailer için substrat önerileri	232
8. BÖLÜM: Bonsailerde kök yönetimi, bonsai saksısı ve bonsai sulama	235
Bonsailerde kök yönetimi	237
Bonsai saksısı	241
Saksılama ve saksı değıştirme yöntemleri	247
Bonsai sulama	252
9. BÖLÜM: Bitki besin elementleri, gübre bilgisi, bonsailerde gübreleme	259
Bitki besin elementleri	261
Bitki besin elementleri alımı	272
Gübre bilgisi	273
Bonsailerde gübreleme	280
10. BÖLÜM: Bonsai hastalıkları	287
Bonsailerde stres etmenleri	289
Abiyotik (cansızlara bağı) faktörler	293
Biyotik (canlılara bağı) faktörler	299
Bonsai hastalıkları ve zararlıları yönetimi ...	318
11. BÖLÜM: Dört mevsim bonsai	329
Bonsai ve iklim	331
Bitki soğıuğa ve sıcağıya dayanıklılık haritaları	333
Bonsailerin yıllık döngüleri	335
12. BÖLÜM: Japon bahçeleri, suiseki ve bonsai sunumu	343
Japon bahçeleri	346
Suiseki (taşları takdir ve takdim sanatı) ...	349
Bonsai bahçeleri	355
Bonsai sunumu	359
Bonsai ve suiseki sergileri	365
13. BÖLÜM: Bonsai terimleri sözlüğü	367
14. BÖLÜM: Kaynaklar	385
Ekler	390

Önsöz

Değerli bonsaiseverler,

Bonsai bilim ve sanatına dair Türkçe bir kitabın yayımlanmasından ve önsözünü yazmaktan büyük bir mutluluk duymaktayım. Bonsaileri yaşayan sanat eserleri olarak görmekte ve bir sanatsever olarak küçük bir bonsai koleksiyonuna uzun yıllardır ev sahipliği yapmaktayım.

Bonsailere olan merakım ve sevgim 70'li yıllarda Japonya'ya yaptığım bir iş seyahatiyle başladı. Sanata olan düşkünlüğüm, her biri bir sanat eseri güzelliğindeki bu ağaçlardan ziyadesiyle etkilenmeme sebep oldu. Birkaç ağaç olarak yurda getirdim. Saksıda olan bonsailer, kışın yaprağını döküyor, baharda çiçek açıyor yani bir ağaç gibi davranıyor, ancak bir çiçek gibi özen istiyordu. O dönemde bahçıvanlarımız bonsailerin detaylı bakımlarını maalesef yapamıyorlardı. Kişisel bonsai koleksiyonumdaki ağaç sayısı arttıkça özel bakım konusunda yardım ihtiyacımız doğdu. Uzun yıllar boyunca, İtalya'dan çağırdığımız uzman ekipler gelerek bonsailere bakım yaptılar. Zamanla bahçıvanlarımız tecrübe kazandı. Kitabın ekler bölümünde yer aldığı üzere, bonsaiyle ilgilenen profesyonellerin artmasını sevindirici buluyorum.

Minyatür ağaçlara olan merakımı ve toprak sevgisini ziraatçi bir aileden gelmeme bağlayabilirim. Babam Ali Numan Bey'in ziraatçilik serüveni, Bursa Ziraat Mektebi'nde öğretmen olarak başlamış, Ankara Gazi Çiftliği'nde ve Amerika'da devam etmiştir. 1927-1931 tarihleri arasında eğitim ve öğretimini geliştirmek üzere Atatürk tarafından Amerika'ya gönderilen ilk ziraatçidir. Yüksek mühendis olarak yurda dönüşünde Eskişehir'de kuru tarım üzerine çalışmalar yapmıştır. Kurak anlamındaki "Kıraç" soyadı, babama Atatürk tarafından verilmiştir. Ziraat mühendisi olan

ağabeyim Can ve çocuklarımızla birlikte Kıraç soyadını, Atatürk'ün bir armağanı olarak onurla taşımaktayız.

Bilginin saklanması, çoğaltılması ve kuşaklar arasında aktarılabilmesi ancak kitap gibi kalıcı kaynaklarla mümkündür. Bu açıdan, bonsai konusunda Türkçe bir kitabın varlığı önemli bir kazanımdır. Kitabın yazarı Dr. Zekai Yaman'la yıllardır süren bir hasta-hekim ilişkimiz vardı. Bonsai sevgisi bizleri daha da yakınlaştırdı. Yaman sensei yılda birkaç defa, doktor önlüğünü çıkarır, bahçıvan önlüğünü giyer ve bonsailere bakıma gelir. Bonsai bilgi ve deneyimlerine ilaveten, temel bahçecilik, toprak ve gübre bilgilerini de bir kitapta derleyerek bizlerle paylaşacağını öğrendiğimde çok memnun oldum. Çünkü, bahçecilik bilgileri esas bilgilerdir. Ayrıca, yabancı kaynaklardan derlenen bilgilerin ülkemiz iklimine adapte edilmesi suretiyle yerel bir ajanda oluşturulmuştur.

Kendisine bu değerli çalışmasından dolayı teşekkür ediyor, tüm ağaç ve bonsaiseverler için yararlı olmasını diliyorum.

Saygılarımla

İnan Kıraç
Eylül 2021

Başlarken

Değerli bonsai dostları,

Minyatür ağaç sanatı bonsai konusunda temel bilgileri kapsayan bu kitabı sizlere sunmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum. Bonsainin anavatanı Japonya'ya yirmi beş yıl önce eğitim amacıyla gitmiş, Japon kültürü ve sosyal hayatını içinde yaşayarak öğrenmiş ve bu kültüre hayran olmuşum. Bu hayranlığım bugün de devam ediyor.

Yıllar sonra Japonya'dan aldığım bir elma ağacı bonsaisiyle başlayan bonsai merakım, yüze yakın ağaçtan oluşan küçük bir koleksiyonla sürüyor. Ağaçlara daha iyi bakım yapabilmek amacıyla, aklıma takılan soruları bir deftere yazıyor ve araştırıyordum. Bu notların zamanla bir kitap haline gelebileceğini düşünmemiştim. Bu kitap, bahçecilik zanaatı ile bonsai sanatı arasında köprü olmayı hedefleyen bir derlemedir.

Kitabın iki yıldan uzun süren hazırlanma sürecinde, birçok kişinin katkısı oldu ve emeği geçti. Başta sevgili eşim Sibel, çocuklarım Yağmur ve Güneş'e uzun hafta sonu çalışmalarında yokluğuma katlandıkları için minnettarım. Projenin gerçekleşmesinde ilk kıvılcımı ateşleyen iş ortağım ve arkadaşım Dr. Pınar Cebe'ye, botanik bilgisine hayran olduğum ve örnek aldığım insan Dr. İzzet Rozanes'e, dostum Dr. Sergin Akpek'e, genç yetenek Dr. İsmail Kurtdere'ye ve klinik çalışma arkadaşlarıma destekleri için teşekkür ederim. Bir doktor olarak gururla ve memnuniyetle çalıştığım Amerikan Hastanesi'ndeki meslektaşlarım başta olmak üzere tüm ekibe, özellikle sanatsever Başhekim Dr. İsmail Bozkurt'a, boya atölyesi ustaları Sabri Öztürk ve Aydın Çağrı'ya, marangoz atölyesi ustaları Esaluttin Doğanay ve Hasan Çavuş'a yardımları için teşekkür ederim.

Türkiye'de bonsai sanatı öncülerinden Hasan Ali Salman, Aykut Erşen ve Luis İbara'ya, el yapımı saksılarıyla ağaçlarımızın değerini artıran Zeinap Salman ve Fevzi İlhan'a desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Japonca sözlük bölümü Dr. M. Oğuz Yenidünya'nın özverili çalışmaları sayesinde tamamlandı. Oğuz Ağabey'e katkıları için teşekkür ederim.

Bu kitabın gerçekleşmesi sayın İnan Kırac'ın, doğa, sanat ve bonsai sevgisi sayesinde mümkün olmuştur. Amerikan Hastanesi'nde doktor-hasta olarak başlayan ilişkimiz bonsai köprüleriyle bağlanmış ve bu kitaba olan inancı ana motivasyon kaynağım olmuştur. Sayın İnan Kırac Beyefendi'ye tüm desteklerinden dolayı şükranlarımı sunarım.

"Bu kitap basılacak ve birlikte kutlayacağız" diyen ileri görüşlü iş insanı-yönetici Özalp Birol'a ve değerli görüşlerini paylaşan Zeynep Ögel'e katkılarından dolayı teşekkür ederim. Kitabın yayına hazırlanmasında ve basılmasında emek veren Doğan Kitap çalışanları, editörüm Sema Çubukçu'ya ve kitabın tasarımını yapan Taylan Polat'a teşekkür ederim.

Zekai Yaman

Ekim 2021

Giriş

Bonsai, özel bahçivanlık yöntemleri kullanılarak minyatür bir ağaç yetiştirme tekniği ve sanatı olarak tanımlanır. Bonsai terimi, Çin karakterleri olan kanjilerle yazılır, Japoncada “bon-sai”, Çince de ise “pen-sai” olarak okunur. Birinci karakter “tepsi”, ikinci karakter ise “yetiştirmek” anlamındadır. Bonsai, en dar anlamıyla tepside-saksıda bir ağaç yetiştirmeyi, en geniş anlamıyla ise bir ağacın sembolize ettiği doğa parçasını bir saksıya sığdırmayı ifade eder.

Bonsainin kökenleri Çin kültürüne dayanır ve en eski kayıtlar 8. yüzyıla ait bir mezar duvarında yer alan penjing resmine uzanır. Uzakdoğu kültürlerine ait bahçecilik gelenekleri, dini, kültürel ve felsefi yorumlar katılarak, yüzlerce yıllık bir süreçte şekillenmiş ve bugünkü rafine sanat dalı düzeyine erişmiştir.

Bonsai özel bir ağaç cinsi olmayıp doğada bulunan ağaçların tekrar tekrar budama ya da telleme gibi özel işlemler uygulanarak minyatür hale getirilmiş formlarıdır. Dolayısıyla bonsailer genetiği değiştirilmiş, bodurlaştırılmış veya cüce ağaçlar değildir. Bonsailer saksıdan çıkartılıp toprağa dikildiklerinde türlerine özgü şekilde normal gelişimlerine devam ederler.

盆 栽

Bon

sai

Bonsai kelimesinin anlamı “tabakta veya saksıda ağaç”tır.

Ancak bonsai herhangi bir saksıdaki ağaç değildir.

Saksıdaki ağaç, saksıya konulmuş bir ağaçtır.

Bonsai ise yaşayan bir sanat eseridir.

Bonsai yetiştiricisinin materyali, bakımını yaptığı, beslediği, budadığı ve suladığı canlı bir ağaçtır. Bu yönüyle bonsai, bahçecilik tekniklerinin uygulandığı, bilgi ve beceri içeren bir bahçivanlık zanaatıdır. Bonsaide aynı zamanda kurgusal bir görsel eser yaratmak hedeflenir ve bu yönüyle bir hacim sanatıdır. Dolayısıyla, bonsai bir zanaat ve sanat eseridir.

Bonsai sanatçısı, ağacı canlı kaldığı sürece sanatını sürdürebilir. Bu açıdan, ağacın canlı ve sağlıklı kalmasını sağlamak yani sürecin zanaat kısmı “olmazsa olmaz” gerekliliktir. Bu amaçla yapılacak tüm zanaatkârlık işlemini özellikle ağaç, toprak ve su birlikteliğini anlayabilmek bahçivanlığın-bahçeciliğin esasını oluşturur. Bu esaslar “hortikültür” olarak adlandırılır.

Bir bonsainin bizde hayranlık uyandıran özelliği ise sanatsal yönüdür. Bonsai bir canlıdır ve formu zaman içinde devamlı değişir. İki boyutlu bir resim veya üç boyutlu bir heykel gibi statik sanat eserlerinden farklı olarak bonsai dinamiktir. Zaman faktörünü de dahil ettiğimizde, bonsai dört boyutlu bir hacim sanat eseridir. Bonsainin sanatsal yönü kurgusaldır, değişikdir, yapana, yorumlayana özeldir ve çeşitli felsefi kavramlar içerebilir. Dolayısıyla bir bonsai “tepsideki ağaç”tan çok daha öte anlamlar taşıyabilir.

Ağaç, bilim, sanat, toprak, su ve gübre hepsi bir bütün olarak bonsai terimi içinde değerlendirilir. Bonsaiyi özel kılan, yetiştirilmesi ve tekniklerin öğrenilmesi için harcanan uzun yıllar ve bu yıllar boyunca bakıcısının gösterdiği sabır, sebat ve emektir. Tüm bu bilimsel, sanatsal ve duygusal faktörler göz önüne alındığında, bir ağacı bonsai olarak adlandırabilmek için bazı özellikler taşıması aranır.

Bunlar arasında,

- Ağacın doğasına ve doğadaki görüntüsüne uygun görünümde olması,
- Boy, gövde, dalların yerleşimi ve birbirlerine oranlarının uyumlu olması,
- Yaşlı ya da yaşlı görünümde ancak sağlıklı ve canlı olması,
- Uzun yıllar emek verilmiş, sulanmış, gübrelenmiş ve seyredilmiş olması,
- İzleyiciye bir doğa parçasına baktığını hatırlatması ve izleyicide güzel duygular uyandırması,
- Miras olarak bırakılabilecek manevi değerde olması sayılabilir.

Bonsai bahçıvanlığına dair 26 dilde 1200'den fazla kitap yazılmıştır. Elinizde tuttuğunuz bu kitap, ülkemizde bonsai üzerine yazılmış ilk orijinal eser olup bir köşe taşı olmayı hedefleyen mütevazı bir derlemedir. Bonsai bilimi ve sanatının temellerini sunmak amacıyla tüm doğa, bahçe, ağaç ve bonsaiseverlere yönelik başlangıç seviyesinde yazılmıştır.

Kitap, aşama aşama detaylandırılan iki eksen üzerinde planlanmıştır. Birinci ve ana eksen, bahçecilik-bahçıvanlık bilgilerini içeren hortikültür eksenidir. Bir bonsainin uzun yıllar canlı, sağlıklı ve mutlu yaşatılabilmesi noktasında, ağaç fizyolojisi, ağaç-toprak-su birlikteliği, bitki beslenmesi ve hastalıklara ait temel konular derlenerek bonsai özelinde yeniden yorumlanmıştır. Ağaç, bahçe ve bahçecilik konularında, fen bilimlerinden başlayarak, ziraat mühendisliği, orman mühendisliği ve peyzaj mimarlığı bölümlerine ait yerli ve yabancı temel kaynaklardan yararlanılmıştır.

Kitabın ikinci ekseni ise teknik ve sanatsal yaklaşımların yorumlandığı bölümlerdir. Teknik bilgilerin basılı bilgilerden ziyade, usta-çırak eğitimi suretiyle atölyelerde, bahçelerde veya çeşitli videolar vasıtasıyla öğrenilmesinin daha verimli olacağı söylenebilir. Bu açıdan, konular 500'ün üzerinde görselle desteklenmiştir.

Bonsai teknikleriyle ilgili girişimsel işlemlerin zamanlaması ülkemiz iklimine adapte edilmiştir. Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü son iklim periyodu (1991-2020 yılları arası) İstanbul mevsim normalleri verileri ile ağaçların fizyolojik mevsimsel döngüleri eşleştirilerek bilimsel bir temele oturtulmaya çalışılmıştır. Eşleştirilmiş iklim parametreleri uyarınca, budama, saksı değişimi veya gübreleme gibi işlemler için en uygun dönemler belirlenerek, iğne yapraklı ve geniş yapraklı ağaçlar için ayrı ayrı grafik ve tablolar hazırlanmıştır.

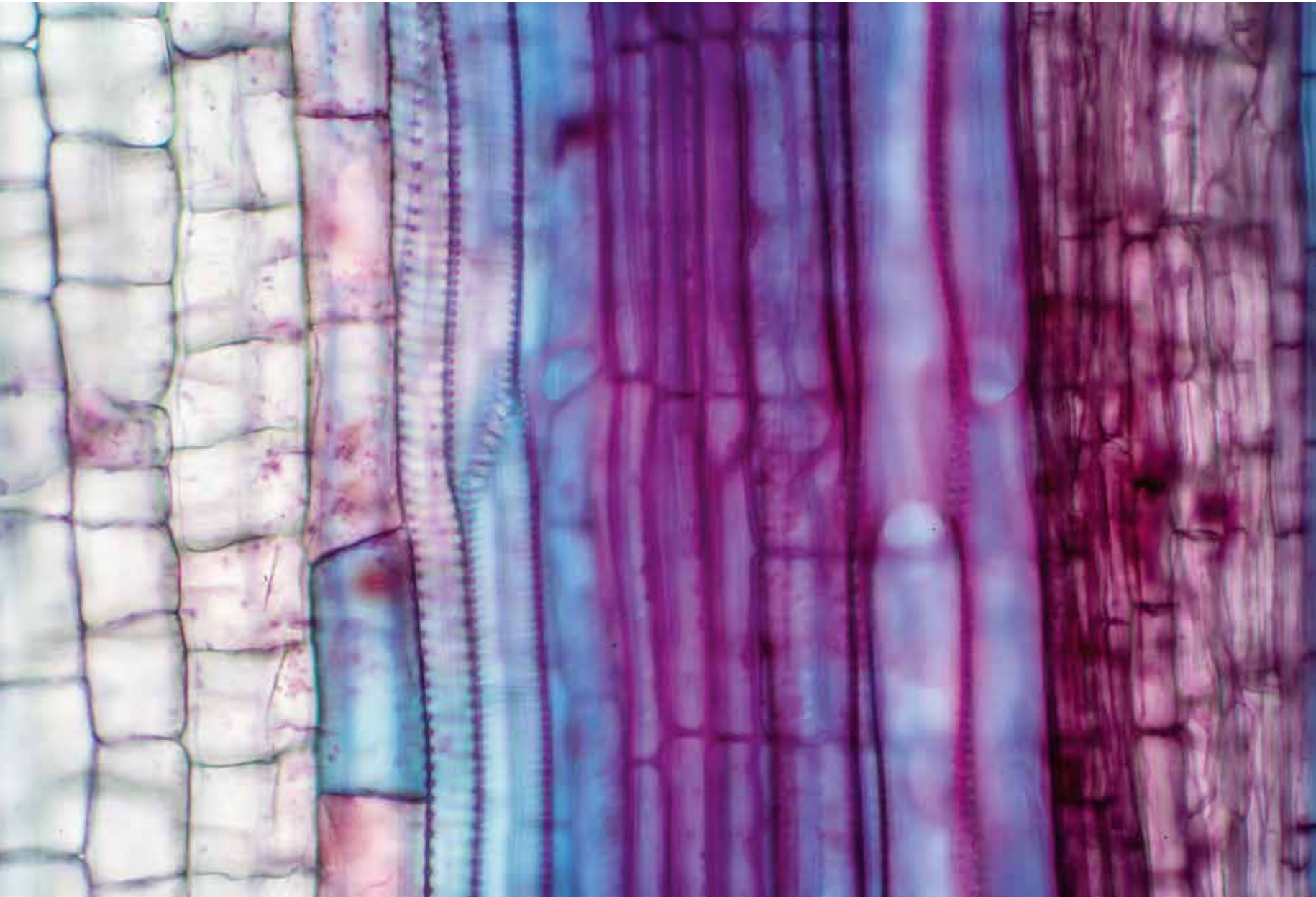
Bonsai, her türlü hava koşulunda yapılabilen, ellerimizle toprağa dokunduğumuz, canlılığını hissettiğimiz, çiçek açtığında sevindiğimiz son derece zevkli, rafine ve tatminkâr bir hobidir. Her mevsim değişen şekli, küçük yaprakları ya da çiçekleriyle bizi kendine bağlar. Hastalandığında, çocuğumuz hastalanmış gibi acil tedavi yolları arar. Ağaç için harcanan zaman, emek ve sabırla biz ağacı şekillendirirken, ağaç da bizi eğitir ve şekillendirir. Bonsai bir meditasyon ve kişisel gelişim yöntemidir. Zamanla şekillenen ağaç bir sanat eserine ve bonsai çırağı ise "bilen, bulan ve olan" bir ustaya dönüşür.

Dilerim faydalı olur.

1. BÖLÜM

AĞAÇ VE BONSAİ FİZYOLOJİSİ

Bitki sınıflaması

Bitkiler kendi gıdalarını üretebilmek gibi olağanüstü bir yeteneğe sahip, özel fonksiyonları yapmak üzere bir araya gelmiş hücrelerin oluşturdukları doku sistemlerinden yapıları, ökaryotik çokhücreli canlılardır. Hemen tüm bitkiler (tam parazitler hariç), kloroplast içerirler ve fotosentezle inorganik maddelerden organik madde üretirler. Karasal yaşamın oksijen ve besin kaynağıdır. Dünyamızın biyokütlesinin yüzde 82'sini bitkiler oluşturur.

Yüz binlerce çeşidi bulunan bitkiler değişik amaçlara yönelik sınıflandırılabilir. Botanikte bitkiler üreme şekillerine göre sınıflandırılarak tohum-suz (çiçeksiz) ve tohumlu (çiçekli) bitkiler olmak üzere ikiye ayrılırlar.

Tohumsuz (çiçeksiz) bitkiler sporla çoğalırlar. Tohumsuz bitkilerin çoğu kök, gövde, yaprak ve çiçek gibi belirgin organ farklılaşmaları göstermezler. Bitkinin tümü aynı yapıda, yapraksız ya da şeritsidir.

Tohumlu (çiçekli) bitkiler iletim demetleri bulduran ve tohum oluşturan bitkilerdir. Tohumlu bitkilerde yaşamsal faaliyetler kök, gövde, yaprak ve çiçek gibi organlar tarafından yürütülür. Ağaçlar ve çalılar (ve bonsailer) tohumlu bitkilerdir.

Tohumlu bitkiler, tohumların açıkta veya kapalı gelişmesine göre: Açık tohumlular (Gymnosperm, gymnos: açık, çıplak; sperm: tohum) ve kapalı tohumlular (Angiosperm, angio: kapalı, damar; sperm: tohum) olmak üzere iki grupta incelenir.

Açık tohumlu bitkiler: Bu bitkilerde tohumu taşıyan tohum pulu (karpel) adı verilen metamorfoze olmuş yapraklar açık kalmıştır ve tohum açıkta meydana gelir. Sikas ve ginkgo hariç tüm üyeleri kozalak (konifer) oluşturdukları için kozalaklılar olarak adlandırılır. Yaprakları çoğunlukla iğne (ibre) veya pul şeklindedir. Açık tohumluların en iyi bilinen grubu kozalaklı (konifer) grubu içindeki çamlardır.

Kapalı tohumlu bitkiler: Kapalı tohumlu bitkiler

Tablo 1.1. Tohumlu (çiçekli) bitkiler

Açık tohumlu bitkiler Gymnosperm, meyvesiz	Kapalı tohumlu bitkiler Angiosperm, meyveli
Ginkgo Tek örneği <i>Ginkgo biloba</i>	Tek çenekli (monokotil)
Sikad Sikaslar	Çift çenekli (dikotil) (Geniş yapraklılar) Akçaağaç (<i>Acer</i>), dişbudak (<i>Fraxinus</i>), karaağaç (<i>Ulmus</i>), kayın (<i>Fagus</i>), gürgen (<i>Carpinus</i>), meşe (<i>Quercus</i>), kızılçık (<i>Cornus</i>), zeytin (<i>Olea</i>), alıç (<i>Crataegus</i>), manolya (<i>Magnolia</i>), açelya (<i>Azela</i>), çiçek açan ve meyve veren bütün ağaçlar
Kozalaklılar (ibreliler, iğne yapraklılar) Çamlar (<i>Pinus</i>), sedir (<i>Cedrus</i>), ladin (<i>Picea</i>), göknar (<i>Abies</i>), ardıç (<i>Juniperus</i>), servi (<i>Cupressus</i>), porsuk (<i>Taxus</i>), mazi (<i>Thuja</i>), kriptomera (<i>Criptomera</i>)	Kapalı tohumlu bitkiler, ginkgo, sikas ve kozalaklılar dışındaki bütün tohumlu bitkileri kapsar. Bu büyük grup ayrıca, yaprak döken ve her dem yeşiller olarak ayrılabilir.

Habitus bir ağacın genel şeklini ifade eder. Arboretumlarda (botanik bahçesi, ağaç müzesi) çeşitli ağaçlara ait seçkin örnekler izlenebilir. Her ağaç genetik mirasıyla getirdiği bir forma sahiptir. Çamlar dışındaki iğne yapraklılar genel olarak sivri bir teppeyle belirgin piramidal bir form oluştururken, kapalı tohumlu ağaçlar (geniş yapraklılar) yayvan bir teppe ve yuvarlak bir form oluşturur. Çalılarda ise alt dallar fazladır ve birden fazla teppe bulunur. Habitus, ağaç yaşlandıkça değişir. Habitusun bilinmesi, ağacın bonsai olarak hangi tarzda eğitilebileceği konusunda bilgi verir. Ormanlık alanlarda yürüyüş yapmak (shinrin yoku: orman banyosu), doğadaki ağaçları ve bonsai resimlerini incelemek bonsai yolculuğunun başlangıcıdır.

en yaygın kara bitkileridir. Açık tohumlu bitkilerden farklı olarak, tohum taslakları etli bir yumurtalığın içinde gelişir. Kapalı tohumluların üreme organları çiçekleridir. Çiçekler döllendikten sonra, tohum taslakları tohuma, yumurta ise meyveye dönüşür. Tohum meyvenin içinde bulunur. Yediğimiz her türlü meyveyi üreten ağaçlar bu gruptandır (Tablo 1.1).

Bonsai bahçeciliğinde ağaçların açık tohumlu (meyvesiz, kozalaklı, ibreli, iğne yapraklı) veya kapalı tohumlu (meyveli, geniş yapraklı) olması yetiştirme teknikleri açısından belirgin farklılıklar gösterir. Bu kitap boyunca çeşitli uygulamalar her iki grup için ayrı ayrı tarif edilmiştir.

Bonsai bahçeciliğinde ağaç ve çalılar üzerinde çalışılır. Ağaç ve çalılar, tohumlu (çiçekli), gövde ve dalları odunlaşmış, uzun ömürlü (perennial) bitkilerdir.

Botanik biliminde ağaçlar, büyüme enerjisi

en fazla teppe tomurcuğunda olan, genellikle tek tepeli ve tek gövdeli bir yapı oluşturan, büyümesiyle en az 10 cm çapa ve en az 5 metre boya ulaşan odunsu bitkiler olarak tanımlanır. Çalılar ise büyüme enerjisi en fazla yan tomurcularda olduğundan genellikle çok gövdeli bir yapı oluşturan, büyümesiyle en fazla 10 cm çapa ve 5 metre boya ulaşan odunsu bitkiler olarak tanımlanır (Akkemik 2018).

Ağaçların genel taksonomik grupları başta olmak üzere morfolojik, ekolojik, fizyolojik ve jeolojik özelliklerinin bilinmesi yani ağaçların tanınması önemlidir. Ağaçları tanımada kullanılan özellikler arasında; habitus (genel şekli), yaprak (dizilişi, sayısı, kenarları, büyüklüğü vs.), çiçek, kozalak, meyve, tomurcuk, sürgün veya gövde kabuğu gibi özellikleri sayılabilir. Bu özellikler bir ağacın tanınmasında "tanı anahtarı" oluşturmak için kullanılır (Akkemik, 2020).

Ağacın rehberliğinde “bilen, bulan, olan” bir ustaya dönüşmek

Bonsai, özel bahçıvanlık yöntemleri kullanılarak minyatür bir ağaç yetiştirme tekniği ve sanatı olarak tanımlanır. En dar anlamıyla tepside-saksıda bir ağaç yetiştirmeyi, en geniş anlamıyla ise bir ağacın sembolize ettiği doğa parçasını bir saksıya sığdırmayı ifade eder.

Çok iyi bilmeyenler tarafından özel bir ağaç cinsi sanılan bonsai aslında ağaç yetiştirme tekniğinin adıdır. Bahçecilik yönüyle bir zanaat, estetik ve felsefi yönüyle de bir sanattır.

Bonsai, her türlü hava koşulunda yapılabilen son derece zevkli, rafine ve tatminkâr bir hobidir; ellerimizle toprağa dokunur, canlılığı hisseder, ağacımız çiçek açtığında seviniriz.

Ağaçlar, her mevsim değişen şekilleri, küçük yaprakları ve çiçekleriyle bizi kendine bağlar. Harcanan zaman, emek ve sabırla biz ağacı şekillendirirken, ağaç da bizi eğitir ve şekillendirir.

Bonsai bir meditasyon ve kişisel gelişim yöntemidir. Zamanla şekillenen ağaç bir sanat eserine ve bonsai çırağı ise “bilen, bulan ve olan” bir ustaya dönüşür.

Bu kitapta, en temel bahçecilik esaslarından başlayarak bonsainin tarihçesi, tarzları, araç gereçleri, bonsai yetiştirme ve şekillendirme teknikleri, bonsai toprağı, gübreleme, bonsai hastalıkları, bonsai bahçeleri ve sergileme yöntemlerine uzanan temel bilgiler detaylı olarak anlatılmaktadır.

Tutkuya dönüşecek bir hobiyeye başlamak için ihtiyacınız olan tüm bilgileri bu kitapta bulacaksınız.

